

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 9 juli 2014

Mål nr

Ö 2697-13

KLAGANDE

GL

MOTPARTER

1. Aktiv Kapital Portfolio AS, Oslo, Zweigniederlassung Zug

Zeughausgasse 3

6300 Zug

Schweiz

Ombud: Jur. kand. LE

2. Marginalen Bank Bankaktiebolag, 516406-0807

Box 26134

100 41 Stockholm

Ombud: MN

SAKEN

Skuldsanering

Dok.Id 93691

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges beslut 2013-04-30 i mål ÖÄ 1246-12

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut förordnar Högsta domstolen att skuldsanering ska inledas.

Ärendet återförvisas till Kronofogdemyndigheten för fortsatt handläggning. Det ankommer på Kronofogdemyndigheten att jämlikt 15 § skuldsaneringslagen (2006:548) kungöra Högsta domstolens beslut.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

GL har yrkat att Högsta domstolen ska bevilja honom skuldsanering.

Aktiv Kapital Portfolio AS och Marginalen Bank Bankaktiebolag har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

SKÄL*Bakgrund*

1. GL är född 1948. Han ingav i juli 2011 en ansökan om skuldsanering. Av ansökningen framgick bl.a. följande om hans då-varande förhållanden. Han försattes i konkurs år 1992. Han arbetade tidigare som auktoriserad revisor och drev dessutom näringsverksamhet i bl.a. fastighetsbranschen. Skulderna uppgår till 36 miljoner kr och hänför sig till borgensåtaganden i denna

näringsverksamhet. Hans månadsinkomst uppgår till 7 977 kr. Han beräknas gå i pension vid 65 års ålder och enligt prognos från Pensionsmyndigheten skulle han då erhålla 14 400 kr per månad. Han saknar tillgångar. Hans hustru, som är född 1949, har en månadsinkomst på 27 460 kr. Hon ska gå i pension inom kort och hennes pension skulle, om hon gick i pension vid 65 års ålder, uppgå till 14 700 kr per månad, jämte tjänstepension om 7 209 kr per månad under perioden 65 till 70 års ålder. Därefter beräknas tjänstepensionen uppgå till ett belopp om 3 965 kr per månad.

2. Av utredningen hos Kronofogdemyndigheten framgår vidare följande. Den fastighet som makarna bodde i, ett kedjehus utanför Malmö, ägdes av hustrun. Den värderades under 2011 till 2 700 000 kr. Av värderingen framgick att underhållet var godtagbart men att behov av utbyte av vissa byggnadsdelar kunde vara aktuellt. Fastighetslånen uppgick till 1 060 000 kr. Hustrun hade köpt fastigheten från makens konkursbo år 1994 för 1 050 000 kr. Hon ägde också en fritidsfastighet som hon hade ärvt. Den värderades till 700 000 kr och var belånad för 450 000 kr. Hon ägde tre bilar, vars sammanlagda värde uppgick till 82 000 kr. Bilarna var belånade till ett sammanlagt belopp om 23 500 kr.

3. Kronofogdemyndigheten och tingsrätten avslog GLs ansökan om skuldsanering. GL överklagade tingsrättens beslut till hovrätten. Av överklagandet framgick att bostadsfastigheten hade belånats med ytterligare ett belopp om 250 000 kr för att bekosta reparation av fastigheten samt att en av bilarna hade skrotats. De återstående bilarnas värde uppgick till ca 50 000 kr och var belånade till ett belopp om 19 000 kr.

4. Sedan hovrätten beslutat att inte meddela prövningstillstånd meddelade Högsta domstolen tillstånd till målets prövning i hovrätten, eftersom tillräcklig praxis saknades i frågan om en gäldenärs hustrus tillgångar var så stora att det

på den grunden borde anses oskäligt att bevilja skuldsanering. Hovrätten har därefter avslagit GLs överklagande. Hovrätten delade tingsrättens bedömning, att GLs hustrus ekonomiska förhållanden medför att det inte är skäligt att bevilja skuldsanering.

Den rättsliga regleringen

5. Enligt 4 § första stycket skuldsaneringslagen (2006:548) får en gäldenär beviljas skuldsanering om dels gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att det inte kan antas att han eller hon har förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid (s.k. kvalificerad insolvens), dels det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas. Enligt tredje stycket ska vid skälighetsbedömningen särskilt beaktas omständigheterna vid skuldernas tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering.

Skuldsaneringsinstitutets tillkomst och syfte

6. Skuldsaneringsinstitutet introducerades i Sverige genom skuldsaneringslagen (1994:334). Lagen innehöll i 4 § en bestämmelse som i huvudsak motsvarar 4 § i nu gällande lag.

7. Syftet med 1994 års lag var att skapa ett system som var rehabiliterande för svårt skuldsatta personer. Samtidigt betonades att systemet inte fick skada den allmänna betalningsmoralen och inte medföra resultat som skulle verka stötande från allmän synpunkt. (Prop. 1993/94:123 s. 73 ff.)

8. Beträffande skälighetsprövningen uttalades att gäldenärens behov av ekonomisk rehabilitering var en viktig punkt att beakta. Behovet av

skuldsanering framgick tydligast när det var ett uppenbart missförhållande mellan å ena sidan gäldenärens totala skuldbörda och å andra sidan hans tillgångar och förvärvsförmåga. Vidare berördes bl.a. situationen att gäldenären själv är kraftigt skuldsatt och saknar tillgångar, men att en medlem i hans hushåll är skuldfri och har stora tillgångar och kanske också stora inkomster. Departementschefen ansåg att skuldsanering inte skulle komma i fråga i sådana fall. (A. prop. s. 96 f.)

9. Skälighetsrekvisitet i 1994 års lag överfördes utan ändring till 2006 års lag. Några särskilda uttalanden om tolkningen av rekvisitet gjordes inte. I propositionen angavs dock att utvärderingar av systemet visade att det finns utrymme för en nyanserad skälighetsbedömning (prop. 2005/06:124 s. 41).

10. År 2011 gjordes den ändringen i 4 § att skuldernas ålder togs bort ur tredje styckets uppräkningslista av särskilda omständigheter att beakta. Syftet med ändringen var att underlätta för personer med nya skulder att få skuldsanering. Samtidigt angavs i propositionen att ändringen inte utesluter att gamla skulder beaktas och att i allmänhet får behovet av ekonomisk rehabilitering tvärtom då anses särskilt påtagligt (prop. 2010/11:31 s. 23).

Närmare om skälighetsprövningen

11. De uttalanden som gjordes om skälighetsrekvisitet vid tillkomsten av 1994 års lag bör ses mot bakgrund av att det då handlade om att införa ett system för skuldavskrivning som var helt oprövat i Sverige, och det fanns farhågor om att det nya systemet skulle medföra resultat som kunde anses stötande från allmän synpunkt (se p. 7). Dessa farhågor om ett överdrivet utnyttjande av skuldsanering torde inte längre vara aktuella. Det kan tvärtom konstateras att lagstiftaren har kommit att inrikta sig på att vidga möjligheterna till skuldsanering (jfr även betänkandet Ut ur skuldfällan, SOU 2013:72).

12. Skälighetsprövningen innebär att det ska göras en samlad bedömning av alla omständigheter som är relevanta, däribland huruvida någon annan medlem av gäldenärens hushåll har bättre ekonomiska förhållanden än gäldenären (se p. 8). Förarbetsuttalandena kan självfallet inte tolkas som att det finns ett krav på att någon annan än gäldenären ska bidra till betalning av hans skulder. Ekonomiska förhållanden hänförliga till annan hushållsmedlem bör tillmätas betydelse endast för frågan om gäldenären har en sådan levnadsstandard att det skulle framstå som stötande att bevilja skuldsanering.

Högsta domstolens bedömning

13. GL är kvalificerat insolvent. I fråga om skälighetsbedömningen är följande att beakta. GLs skulder är mer än 20 år gamla. Det finns inget som tyder på att skulderna uppkommit på grund av brottslighet eller annat klandervärt beteende. Det är uppenbart att skuldernas storlek gör att GL inte kommer att kunna betala ens en mindre del av dem, oavsett vilket tidsperspektiv som anläggs. Både han och hans hustru är numera pensionärer, och deras inkomster är begränsade. Inte heller innebär hustruns tillgångar att GL har en sådan levnadsstandard, som vid en sammanvägning med övriga faktorer medför att en skuldsanering skulle vara stötande från allmän synpunkt. Det finns inte heller några andra omständigheter som talar mot skuldsanering. Vid en samlad bedömning ger utredningen inte stöd för att avslå ansöknings om skuldsanering på den grunden att skälighetsrekvisitet i 4 § första stycket skuldsaneringslagen inte är uppfyllt.

14. De övriga frågor som aktualiseras med anledning av GLs ansökan om skuldsanering kan inte prövas här. Målet ska därför återförvisas till Kronofogdemyndigheten för fortsatt handläggning.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Kerstin Calissendorff,
Lena Moore, Dag Mattsson och Lars Edlund (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Åsa Brundin